

PODEJŚCIE LEADER
W RAMACH
PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH
NA LATA 2007-2013

SIERPIEŃ 2008

1. Wstęp

Od dnia 1 maja 2004 roku Polska korzysta z możliwości, jakie daje Wspólna Polityka Rolna (WPR) oraz Polityka Regionalna (Spójności) Unii Europejskiej. W latach 2004-2006 polska wieś korzystała m.in. ze środków finansowych Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (fr. FEOGA), dzięki instrumentom Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW 2004-2006) i Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich 2004-2006 (SPO – Rolnictwo).

W latach 2000-2006 głównym źródłem finansowania rolnictwa i obszarów wiejskich w krajach członkowskich Unii Europejskiej (UE) był Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR), obejmujący Sekcję Orientacji oraz Sekcję Gwarancji. Z Sekcji Orientacji pochodzą środki na Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora rolno-żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”, zaś z Sekcji Gwarancji – Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006, organizacje wspólnego rynku rolnego oraz płatności bezpośrednie.

W latach 2004-2006 w ramach SPO Rolnictwo, jako działanie 2.7. realizowany był Pilotażowy Program Leader+ (PPL+). Działaniem tym wdrażane były elementy inicjatywy wspólnotowej Leader+ w dwóch schematach.

Celem Schematu I było utworzenie Lokalnych Grup Działania (LGD) i opracowanie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW).

W ramach Schematu II LGD wdrażały strategie opracowane w ramach schematu I lub opracowane bez wsparcia ze środków SPO Rolnictwo.

ZSROW musiała uwzględniać co najmniej jedno z następujących zagadnień tematów wiodących:

- zastosowanie nowych informacji know-how i nowych technologii w celu podniesienia konkurencyjności produktów i usług terenów wiejskich;
- poprawa jakości życia na obszarach wiejskich;
- podnoszenie wartości lokalnych produktów zwłaszcza przez ułatwianie małym jednostkom produkcyjnym dostępu do rynków dzięki wspólnym działaniom;
- wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych, w tym potencjału obszarów należących do sieci Natura 2000.

W ramach schematu I można było uzyskać pomoc w wysokości 150 tys. zł (ok. 40 tys. euro, przy kursie 3,75 PLN/EUR). O pomoc wnioskowało 225 beneficjentów, przy czym pomoc uzyskało 174.

W ramach schematu II można było uzyskać dofinansowanie w wysokości 750 tys. zł (ok. 200 tys. Euro). Z możliwości tej skorzystało 149 LGD, uzyskując w ten sposób łącznie 21 463 tys. Euro, przy czym o pomoc wnioskowało 187 grup.

2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013

1 stycznia 2007 rozpoczęła się nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej, a zarazem nowy okres programowania. W miejsce FEOGA utworzono dwa fundusze rolne. Pierwszy, Europejski Fundusz Gwarancji Rolnych (EFGR), finansuje płatności bezpośrednie oraz organizację wspólnych rynków rolnych – tzw. I-wszy filar WPR. Drugi, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) jest głównym źródłem wspierania rozwoju obszarów wiejskich – tzw. II filar WPR.

W Polsce, w ramach EFRROW realizowany będzie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, który oprócz nowych działań w znakomitej większości obejmuje działania realizowane wcześniej przez PROW 2004-2006 i SPO – Rolnictwo.

Jednocześnie dotychczasowa Inicjatywa Wspólnotowa LEADER+, która wymagała odrębnych dokumentów programowych, została włączona do programów rozwoju obszarów wiejskich. Nastąpiło także oddzielenie polityki rozwoju obszarów wiejskich od polityki spójności.

Instrumenty PROW 2007-2013 podzielono na osie priorytetowe, których realizacja ma przyczynić się do osiągnięcia celów ukierunkowanych na trzy zasadnicze problemy i wyzwania stojące przed obszarami wiejskimi:

- Ekonomiczne (niższy od przeciętnego dochód, starzenie się ludności wiejskiej, wysoka zależność od pierwszego sektora);
- Środowiskowe (pro-środowiskowa rola rolnictwa i leśnictwa).
- Społeczne (wyższy od przeciętnego poziom bezrobocia, wykluczenie społeczne, niska dywersyfikacja rynku pracy oraz niska gęstość zaludnienia, co wpływa na gorszy dostęp do podstawowych usług);

Powyższym problemom zostały przyporządkowane trzy cele główne polityki rozwoju obszarów wiejskich:

- Cel 1: Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych poprzez ich restrukturyzację,
- Cel 2: Poprawa stanu środowiska oraz krajobrazu poprzez racjonalną gospodarkę ziemią,
- Cel 3: Poprawa warunków życia ludności wiejskiej i promocja dywersyfikacji działalności gospodarczej.

Każdemu z celów głównych polityki odpowiada oś priorytetowa obejmująca odpowiednie instrumenty polityki rozwoju obszarów wiejskich:

- oś priorytetowa 1 (gospodarcza): wsparcie konkurencyjności sektora rolnego i leśnego,
- oś priorytetowa 2 (środowiskowa): zrównoważone gospodarowanie zasobami gruntów rolnych i leśnych,
- oś priorytetowa 3 (społeczna): dywersyfikacja ekonomiczna obszarów wiejskich i podniesienie jakości życia na obszarach wiejskich.

Dodatkowo wyodrębniono tzw. podejście Leader w celu wzmocnienia inicjatywy oddolnej, wymiany najlepszych praktyk i aktywizacji społeczności obszarów wiejskich. Podejście Leader tworzy oś priorytetową 4, której zakres realizacji powinien głównie bazować na działaniach zdefiniowanych w ramach poszczególnych 3 osi priorytetowych.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 oferuje 22 działania:

- Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego:
 - Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie
 - Ułatwianie startu młodym rolnikom
 - Renty strukturalne
 - Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów
 - Modernizacja gospodarstw rolnych
 - Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej
 - Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa
 - Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności
 - Działania informacyjne i promocyjne
 - Grupy producentów rolnych
- Oś 2 Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich:
 - Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)
 - Program rolnośrodowiskowy (Płatności rolnośrodowiskowe)
 - Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne
 - Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych
- Oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej:
 - Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
 - Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
 - Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej
 - Odnowa i rozwój wsi
- Oś 4 Leader:
 - Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju
 - Wdrażanie projektów współpracy
 - Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja

Dodatkowo w ramach PROW 2007-2013 realizowane jest działanie „Pomoc Techniczna”, wspierające proces obsługi programu.

W ramach PROW 2007-2013 do wykorzystania jest 17 217 817 440 Euro, z czego 13 230 038 156 Euro pochodzi z EFRROW.

W ramach osi 4 Leader do wykorzystania jest 787 500 000 Euro, z czego 630 000 000 Euro pochodzi z EFRROW. Udział środków Unii Europejskiej (EFRROW) w finansowaniu realizacji działań osi 4 wynosi 80%. Pozostałe 20% to krajowe środki publiczne.

Nazwa działania	Wkład publiczny	Kwota EFRROW	Środki krajowe
Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju	620 500 000	496 400 000	124 100 000
Wdrażanie projektów współpracy	15 000 000	12 000 000	3 000 000
Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja	152 000 000	121 600 000	30 400 000
Razem oś 4 - Leader	787 500 000	630 000 000	157 500 000
Razem PROW 2007-2013	17 217 817 440	13 230 038 156	3 987 779 284

3. Instytucje zaangażowane we wdrażanie osi 4 Leader

- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW)
 - instytucja zarządzająca

- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR)
 - agencja płatnicza dla całego PROW 2007-2013 i podmiot wdrażający dla projektów Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej oraz Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw realizowanych w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju.

- Samorząd Województwa (SW)
 - podmiot wdrażający dla działań: Wdrażanie projektów współpracy i Funkcjonowanie lokalnej grupy działania oraz dla projektów Odnowa i rozwój wsi i małe projekty realizowanych w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju.

4. Cele osi 4 Leader

Leader jest podejściem wielosektorowym, przekrojowym i partnerskim, realizowanym lokalnie na określonym obszarze, umożliwiającym osiągnięcie celów osi trzeciej. Celem osi czwartej jest przede wszystkim budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców oraz przyczynianie się do powstawania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich, a także polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja, w skutek pośredniego włączenia lokalnych grup działania w system zarządzania danym obszarem. Pomocne w osiągnięciu celów osi będą również projekty współpracy.

Leader jest podejściem przekrojowym, które ma przyczynić się do aktywizacji społeczności wiejskich poprzez włączenie partnerów społecznych i gospodarczych do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw. Lokalne podejście powiązane z określonym obszarem, wpływa na lepsze zdefiniowanie problemów obszaru i określenie sposobów ich rozwiązania.

Leader jest oddolnym partnerskim podejściem do rozwoju obszarów wiejskich, realizowanym przez lokalne grupy działania (LGD), polegającym na opracowaniu przez lokalną społeczność wiejską lokalnej strategii rozwoju (LSR) oraz realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących zasoby ludzkie, naturalne, kulturowe,

historyczne, itp., wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Przedstawiciele tych sektorów tworzą partnerstwo zwane lokalną grupą działania, które jest reprezentatywne dla obszaru objętego LSR. Na poziomie decyzyjnym LGD, co najmniej 50% stanowią partnerzy gospodarczy i społeczni. Lokalna grupa działania wybiera projekty, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia celów wspólnie opracowanej lokalnej strategii rozwoju. Takie oddolne podejście wzmocni spójność podejmowanych lokalnie decyzji, podniesie jakość zarządzania i przyczyni się do wzmocnienia kapitału społecznego w społecznościach wiejskich, a także skłoni do stosowania innowacyjnych rozwiązań w zakresie rozwoju danego obszaru. W ramach podejścia Leader będzie również wspierana działalność lokalnych grup działania, w tym realizowane przez nie projekty współpracy. Realizacja osi 4 w dłuższej perspektywie czasowej przyczyni się do osiągnięcia celów osi trzeciej.

5. Wybór LGD do realizacji LSR

Instytucja Zarządzająca (MRiRW) deleguje część swoich zadań w zakresie wyboru LGD w ramach wdrażania PROW na rzecz samorządów województw (SW). Samorządy województw w porozumieniu z Instytucją Zarządzającą ogłaszają nabór wniosków LGD na realizację lokalnej strategii rozwoju najpóźniej w trzecim kwartale 2008 r.

LGD składa wniosek na realizację lokalnej strategii rozwoju do SW, na terenie którego ma siedzibę. Wybór LGD odbywa się na podstawie kryteriów, określonych na poziomie krajowym przez Instytucję Zarządzającą, odnoszących się do potencjału organizacyjno-administracyjnego LGD oraz jakości LSR.

Umowy podpisywane są z wybranymi lokalnymi grupami działania przez odpowiedni samorząd województwa.

Najpóźniej 3 lata po podpisaniu umów z LGD na realizację LSR przewiduje się weryfikację działalności LGD pod względem realizacji LSR oraz potencjału organizacyjno-administracyjnego.

Kryteria dostępu dla LGD:

- partnerstwo trójsektorowe składające się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego;
- na poziomie decyzyjnym partnerstwa przynajmniej 50% stanowią partnerzy gospodarczy i społeczni, w tym przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności: rolnicy, kobiety wiejskie, młodzi ludzie oraz ich stowarzyszenia;
- LGD przygotowuje lokalną strategię rozwoju; obszar objęty LSR jest spójny i obejmuje zgodnie z przyjętą definicją obszarów wiejskich, miejscowości znajdujące się w granicach administracyjnych:
 - ◆ gmin wiejskich,
 - ◆ gmin miejsko-wiejskich, z wyłączeniem miast liczących powyżej 20 tys. mieszkańców zameldowanych na pobyt stały,
 - ◆ gmin miejskich, nie większych niż 5 tys. mieszkańców zameldowanych na pobyt stały.
- struktura organizacyjna LGD zapewnia rozdzielenie funkcji zarządczej od decyzyjnej;
- obszar, na którym jest realizowana LSR, liczy co najmniej 10 tys. i nie więcej niż 150 tys. mieszkańców;
- dopuszcza się możliwość działania wyłącznie jednej LGD wybranej do realizacji LSR na lata 2007-2013 na danym obszarze;
- LGD musi posiadać potencjał administracyjny do zarządzania środkami publicznymi i wdrożenia lokalnej strategii rozwoju.

Kryteria wyboru LGD będą dotyczyły oceny:

- Potencjału organizacyjno - administracyjnego LGD:
 - ◆ Struktury LGD;
 - ◆ Struktury organu decyzyjnego;
 - ◆ Zasad i procedur rozszerzania składu LGD;
 - ◆ Szczegółowych zasad i procedur funkcjonowania organu decyzyjnego LGD;
 - ◆ Procedur oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji oraz odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji;
 - ◆ Kryteriów wyboru operacji przez LGD;
 - ◆ Dotychczasowej działalności LGD lub partnerów tworzących LGD;
 - ◆ Kwalifikacji i doświadczenia osób wchodzących w skład organu decyzyjnego.

- Jakości lokalnej strategii rozwoju (LSR) w szczególności w zakresie:
 - ◆ Związku i spójności przyjętych w LSR kierunków rozwoju z uwarunkowaniami lokalnymi;
 - ◆ Analizy SWOT
 - ◆ Celów LSR oraz wskaźników;
 - ◆ Adekwatności przedstawionych przedsięwzięć w stosunku do celów LSR;
 - ◆ Zintegrowanego charakteru LSR;
 - ◆ Innowacyjnego charakteru proponowanych w LSR przez LGD rozwiązań i działań;
 - ◆ Działań zaplanowanych w LSR zapewniających udział partnerów lokalnych i mieszkańców w procesie przygotowania LSR;
 - ◆ Działań zaplanowanych w LSR zapewniających udział partnerów lokalnych i mieszkańców w procesie wdrażania/aktualizacji LSR;
 - ◆ Metodologii ewaluacji własnej LGD i oceny realizacji LSR oraz na tej podstawie aktualizacji LSR;
 - ◆ Budżetu wraz z harmonogramem przedsięwzięć w ramach LSR;
 - ◆ Powiązań z innymi dokumentami planistycznymi i wpływu na rozwój obszaru objętego LSR;
 - ◆ Określenia mechanizmów uniemożliwiających nakładanie się pomocy w przypadku gdy LGD planuje realizację operacji w ramach innych programów współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

6. Działania wdrażane poprzez podejście Leader

6.1. Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju

Działanie ma na celu umożliwienie mieszkańcom obszaru objętego lokalną strategią rozwoju (LSR) realizacji projektów w ramach tej strategii. Realizacja strategii powinna przyczynić się do poprawy jakości życia na obszarach wiejskich m.in. poprzez wzrost aktywności lokalnych społeczności oraz stymulowanie powstawania nowych miejsc pracy.

W ramach realizacji LSR, zatwierdzonych przez samorząd województwa, LGD wybiera projekty do realizacji w ramach środków przyznanych na realizację strategii. Pracownicy LGD pomagają wnioskodawcom w przygotowaniu projektów. Wnioski te mogą dotyczyć projektów kwalifikujących się do udzielenia pomocy w ramach działań osi 3 - Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej:

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw,
- Odnowa i rozwój wsi,
- oraz innych projektów zwanych dalej „małymi projektami”, które niekwalifikują się do wsparcia w ramach działań osi 3, ale przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi, tj. poprawy jakości życia lub większego zróżnicowania działalności gospodarczej na obszarze działania LGD.

6.1.1. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

Realizacja działania tworzy warunki dla zrównoważonego rozwoju społeczno gospodarczego obszarów wiejskich przez udzielenie pomocy na podejmowanie lub rozwijanie przez rolników, domowników i małżonków rolników działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem w zakresie produkcji lub usług.

Różnicowanie działalności rolniczej w kierunku podejmowania lub rozwijania przez rolników, domowników i małżonków rolników, działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem, co wpłynie na tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów, promocję zatrudnienia poza rolnictwem na obszarach wiejskich.

Zakres działania

Pomocy udziela się z tytułu podjęcia lub rozwoju działalności w zakresie:

- usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa;
- usług dla ludności;
- sprzedaży hurtowej i detalicznej;
- rzemiosła lub rękodzielnictwa;
- robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych;

- usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem;
- usług transportowych;
- usług komunalnych;
- przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych;
- magazynowania lub przechowywania towarów;
- wytwarzania produktów energetycznych z biomasy;
- rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.

Pomoc może być przyznana, jeżeli:

- operacja jest uzasadniona pod względem ekonomicznym;
- operacja spełnia wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tej operacji;
- działalność, której dotyczy operacja, zarejestrowana jest w miejscowości należącej do:
 - gminy wiejskiej, albo
 - gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, albo
 - gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców;
- inwestycje związane z budową, remontem, wyposażeniem, zagospodarowaniem nieruchomości objętych operacją, dotyczą nieruchomości położonych w miejscowościach o których mowa w pkt 3;
- operacja wiąże się z możliwością zatrudnienia w ramach podjętej albo rozwijanej działalności nierolniczej;
- gospodarstwo rolne, w którym pracuje beneficjent było objęte, w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku, płatnościami bezpośrednimi.

Definicja beneficjenta

Osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik.

Forma i wysokość pomocy

Pomoc ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowalnych operacji. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi w gospodarstwie rolnym, w okresie realizacji Programu, nie może przekroczyć 100 000 zł (25 616,1 euro). Równowartość kwoty wyrażona w euro ma charakter indykatywny.

Poziom pomocy

Poziom pomocy finansowej wynosi maksymalnie 50% kosztów kwalifikowanych operacji.

6.1.2. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

Realizacja działania tworzy warunki dla dywersyfikacji działalności gospodarczej i poprawy możliwości zatrudnienia, przyczyniając się tym samym do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich.

Wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji - wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich.

Zakres działania

Pomocy udziela się podmiotom z tytułu inwestycji związanych z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw, działających w zakresie:

- usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa;
- usług dla ludności;
- sprzedaży hurtowej i detalicznej;
- rzemiosła lub rękodzielnictwa;
- robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych;
- usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem;
- usług transportowych;
- usług komunalnych;
- przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych;
- magazynowania lub przechowywania towarów;
- wytwarzania produktów energetycznych z biomasy;
- rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.

Pomoc może być przyznana, jeżeli:

- operacja jest uzasadniona pod względem ekonomicznym;
- operacja spełnia wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tej operacji;
- siedziba lub oddział lub miejsce zamieszkania przedsiębiorcy oraz, w przypadku operacji związanych z nieruchomością, miejsce położenia nieruchomości, znajdują się:
 - w miejscowości należącej do:
 - gminy wiejskiej albo
 - gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, albo
 - gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców

(w przypadku podmiotów innych niż grupy producentów rolnych, wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw, uznane organizacje producentów owoców i warzyw oraz podmioty świadczące usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa),

- w miejscowości należącej do:

- gminy wiejskiej albo
- gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 20 tys. mieszkańców, albo
- gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców

(w przypadku grup producentów rolnych, wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw, uznanych organizacji producentów owoców i warzyw oraz podmiotów świadczących usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa),

- biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej 1 miejsca pracy, co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji;
- w okresie ostatnich 2 lat wnioskodawca nie uzyskał pomocy w ramach PO Kapitał Ludzki, działanie „Promocja przedsiębiorczości”.

Definicja beneficjenta

Osoba fizyczna lub osoba prawna, lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi (podejmuje) działalność jako mikroprzedsiębiorstwo zatrudniające poniżej 10 osób, i mające obrót nieprzekraczający równowartości w zł 2 mln euro.

Forma i wysokość pomocy

Pomoc ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowalnych operacji.

Wysokość pomocy przyznanej na realizację operacji nie może przekroczyć:

- 100 000 zł (25 616,1 euro) – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie od 1 do 2 miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji;
- 200 000 zł (51 232,1 euro) – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie powyżej 2 i mniej niż 5 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji;
- 300 000 zł (76 848,2 euro) – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej 5 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji.

Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi, w okresie realizacji Programu, nie może przekroczyć 300 000 zł (76 848,2 euro).

W przypadku przetwórstwa produktów rolnych (objętych załącznikiem nr 1 do Traktatu Wspólnot Europejskich) lub jadalnych produktów leśnych, maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi, w okresie realizacji Programu, wynosi 100 000 zł (25 616,1 euro).

Równowartość kwoty wyrażona w euro ma charakter indykatywny.

6.1.3. Odnowa i rozwój wsi

Realizacja działania tworzy warunki dla rozwoju społeczno-ekonomicznego obszarów wiejskich i aktywizacji ludności wiejskiej przez wsparcie inwestycyjne przyznawane na realizację projektów związanych z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej, w tym utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz podniesienie atrakcyjności turystycznej obszarów wiejskich. Działanie będzie wpływać na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich przez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. Umożliwi rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich.

Zakres działania

Pomocy finansowej udziela się podmiotom z tytułu inwestycji w zakresie:

- budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów:
 - pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe,
 - służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury,
- kształtowania obszaru przestrzeni publicznej;
- budowy remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych;
- zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne;
- odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci;
- kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

Definicja beneficjenta

Osoba prawna: gmina, instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego, kościół lub inny związek wyznaniowy, organizacja pozarządowa mająca status organizacji pożytku publicznego (w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie).

Kryteria dostępu

Pomoc finansowa może być przyznana, jeżeli:

- projekt realizowany jest w miejscowości należącej do:
 - gminy wiejskiej lub
 - gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub
 - gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców,
- projekt wpisuje się w zakres Planu Odnowy Miejscowości;
- projekt nie ma charakteru komercyjnego;
- w przypadku, gdy projekt realizowany będzie na nieruchomości nie należącej do beneficjenta, beneficjent posiada prawo do dysponowania tą nieruchomością na cele określone w projekcie przez okres 7 lat po realizacji projektu;
- organizacja pozarządowa działa w obszarze zbieżnym z celami działania „Odnowa i rozwój wsi” w szczególności na rzecz aktywizacji ludności, rozwoju oraz zachowania dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego;

- projekt składany przez instytucję kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego został zaakceptowany przez tę jednostkę.

Forma i wysokość pomocy

Pomoc finansowa ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych projektu.

Maksymalna wysokość pomocy na realizację projektów w jednej miejscowości wynosi 500 000 zł (128 080,3 euro) w okresie realizacji Programu.

Wielkość pomocy przyznanej na realizację jednego projektu nie może być niższa niż 25 000 zł (6 404,0 euro).

Równowartość kwoty wyrażona w euro ma charakter indykatywny.

Poziom pomocy

Poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi maksymalnie 75% kosztów kwalifikowalnych projektu.

Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 25% kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta.

6.1.4. Małe projekty

Małe projekty – są to projekty przyczyniające się do poprawy jakości życia lub zróżnicowania działalności gospodarczej na obszarze działania LGD, które nie kwalifikują się do wsparcia w ramach działań osi 3 - Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej, pod warunkiem spełnienia kryteriów dostępu i wyboru, dla których całkowita wartość projektu wynosi od 4 500 zł (1 152,7 euro) do 100 000 zł (25 616,1 euro). Równowartość kwoty wyrażona w euro ma charakterindykatywny.

Zakres małych projektów:

- podnoszenie świadomości społeczności lokalnej, w tym przez organizację szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla podmiotów z obszaru objętego LSR, innych niż realizowane w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 marca 2007r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- podnoszenie jakości życia społeczności lokalnej na obszarze objętym LSR, w tym przez:
 - udostępnianie urządzeń i sprzętu komputerowego, w tym urządzeń i sprzętu umożliwiającego dostęp do Internetu,
 - organizację imprez kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych;
- rozwijanie aktywności społeczności lokalnej, w tym przez:
 - promocję lokalnej twórczości kulturalnej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, w tym kulturowego, historycznego lub przyrodniczego,
 - kultywowanie miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów,
 - kultywowanie języka regionalnego i gwary,
 - kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła;
- rozwijanie turystyki lub rekreacji na obszarze objętym LSR, w tym przez:
 - utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych, przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych dotyczących obszaru objętego LSR,
 - budowę, odbudowę lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej, w szczególności punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych lub biwakowych, tras narciarstwa biegowego lub zjazdowego, szlaków wodnych, szlaków rowerowych, szlaków konnych, ścieżek spacerowych lub dydaktycznych;
- zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie lub oznakowanie cennego, lokalnego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego, w szczególności obszarów objętych poszczególnymi formami ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000;
- zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego, w tym przez:
 - odbudowę albo odnowienie lub oznakowanie budowli lub obiektów małej architektury wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków,

- odnowienie dachów lub elewacji zewnętrznych budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków,
 - remont lub wyposażenie muzeów,
 - remont lub wyposażenie świetlic wiejskich;
- inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach, tradycyjnych sektorach gospodarki lub lokalnym dziedzictwie, w tym kulturowym, historycznym lub przyrodniczym, albo podnoszenie jakości takich produktów;
 - wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w celu poprawienia warunków prowadzenia działalności kulturalnej lub gospodarczej, w tym rolniczej.
 - rozwój lokalnej aktywności i współpracy gospodarczej poprzez inicjowanie powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych, tradycyjnych sektorach gospodarki oraz lokalnym dziedzictwie kulturowym, historycznym i przyrodniczym.

Definicja beneficjenta:

- osoby fizyczne, które są:
 - obywatelami państwa członkowskiego UE,
 - pełnoletnie,
 - zameldowane na pobyt stały na obszarze objętym LSR, lub wykonujące działalność gospodarczą na tym obszarze.
- osoby prawne albo jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną:
 - działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, posiadające siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzące działalność na obszarze objętym LSR, lub
 - utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje albo stowarzyszenia, które posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze.

Forma i wysokość pomocy:

Pomoc ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowalnych operacji.

Wysokość pomocy przyznanej na realizację operacji nie może przekroczyć 25 tys. zł:

Poziom pomocy

Poziom pomocy finansowej wynosi maksymalnie 70% kosztów kwalifikowanych operacji.

6.2. *Wdrażanie projektów współpracy*

W ramach działania pomoc jest przyznawana LGD na realizację projektów współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej:

- zawartych w LSR;
- nieuwzględnionych w LSR, ale zgodnych z celami LSR, opracowanej i realizowanej przez LGD.

Na projekt współpracy składa się:

- przygotowanie projektu, w tym opracowanie koncepcji projektu;
- realizacja projektu.

Projekty współpracy:

- muszą zakładać realizację wspólnych przedsięwzięć;
- mogą angażować, poza LGD, inne partnerstwa będące grupami lokalnych partnerów, które zajmują się zagadnieniem rozwoju obszarów wiejskich;
- jeżeli angażują inne partnerstwa będące grupami lokalnych partnerów, o których mowa w pkt 2, wówczas poniesione przez nie koszty nie stanowią kosztu kwalifikowanego projektu; tylko koszty koordynacji są kwalifikowalne;
- jeżeli dotyczą obszarów spoza Unii Europejskiej, wówczas wydatki poniesione w ramach realizacji tej części projektu, nie kwalifikują się do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW);
- jeżeli występują koszty związane z planowaniem i przygotowaniem projektu współpracy, tj. koszty organizacji spotkania partnerów w celu poszukiwania partnerów, zapoznania się i ustalenia warunków projektu współpracy, koszty takie są uznawane za koszt kwalifikowalny i powinny stanowić integralną część projektu współpracy.

Definicja beneficjenta

Lokalne grupy działania

Projekty zawarte w LSR

Projekty takie są opisane w LSR, a ich oceny dokonuje się na podstawie kryteriów określonych dla projektów współpracy. W wyniku przeprowadzonej oceny, SW akceptuje lub odrzuca realizację projektu współpracy, co powoduje ewentualne zmniejszenie budżetu LSR o koszty realizacji niezaakceptowanego projektu współpracy. Niezaakceptowanie projektu współpracy nie powoduje jednak, że LSR jest odrzucana.

Projekty nieuwzględnione w LSR

W przypadku projektów współpracy nieuwzględnionych w LSR, LGD może wystąpić do SW, z którym podpisała umowę na realizację LSR, o akceptację takiego projektu na podstawie przedstawionego opisu projektu. W SW dokonuje się oceny projektu w oparciu o kryteria wyboru projektów współpracy. W wyniku przeprowadzonej oceny SW akceptuje lub odrzuca realizację projektu współpracy.

6.3. Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja

Działanie zapewni sprawną i efektywną pracę lokalnych grup działania wybranych w ramach realizacji osi 4 PROW 2017-2023 oraz doskonalenie zawodowe osób uczestniczących w realizacji lokalnych strategii rozwoju. Działanie przyczyni się także do budowania kapitału społecznego na wsi, a poprzez to do pobudzenia zaangażowania społeczności lokalnej w rozwój obszaru oraz lepszego wykorzystania potencjału obszarów wiejskich.

Warunkiem pobudzania zaangażowania społeczności lokalnej w rozwój obszaru oraz lepszego wykorzystania zasobów obszaru jest budowanie kapitału społecznego na wsi. Z uwagi na ogólnie niski poziom aktywności i zaangażowania społeczności wiejskich na polskiej wsi w struktury lokalne oraz niechęć do współpracy, działania aktywizujące, promocyjne czy szkoleniowe, jakie będą prowadzone przez lokalne grupy działania mają szczególnie istotne znaczenie dla rozwoju obszarów wiejskich w Polsce. W tym celu niezbędne jest również zapewnienie sprawnego funkcjonowania lokalnych grup działania, które będą prowadziły ww. działania aktywizujące i animacyjne.

Zakres działania

W ramach działania, pomoc jest przyznawana LGD na realizację aktywności zgodnie z listą kosztów kwalifikowalnych określoną w odrębnych przepisach. Pomoc przyznawana w ramach działania może w szczególności dotyczyć:

- badań nad obszarem objętym LSR;
- informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR;
- szkolenia kadr biorących udział we wdrażaniu LSR;
- wydarzeń o charakterze promocyjnym związanych z obszarem działania LGD i LSR;
- szkolenia lokalnych liderów;
- animowania społeczności lokalnych;
- koszty bieżące LGD (koszty administracyjne związane z działalnością LGD).

Definicja beneficjenta

Lokalne grupy działania

Udział kosztów bieżących w budżecie lokalnej grupy działania

Koszty bieżące lokalnej grupy działania są kosztami kwalifikowalnymi do wysokości 15% sumy zrefundowanych kosztów kwalifikowalnych wszystkich operacji zrealizowanych w ramach LSR w okresie jej realizacji.

7. Rola LGD w realizacji LSR

- Rozpowszechnianie założeń LSR;
- Wsparcie doradcze dla potencjalnych beneficjentów;
- Promocja małych projektów;
- Informowanie mieszkańców o możliwościach składania wniosków w ramach działania 4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju;
- Upowszechnianie informacji o zasadach udzielania pomocy na realizację projektów przedkładanych przez wnioskodawców, kryteriach wyboru projektów oraz sposobu naboru wniosków o pomoc
- Informowanie na stronie WWW, w ogłoszeniu w prasie lokalnej, o możliwości wystąpienia do LGD w sprawie wyboru projektów do realizacji LSR
- Sprawdzanie zgodności projektu z założeniami LSR i lokalnymi kryteriami wyboru
- Opiniowanie i wybór przez organ decyzyjny LGD operacji do finansowania z puli środków przyznawanych LGD na realizację LSR
- LGD mogą prowadzić działalność służącą realizacji LSR, w zakresie ustalonym w ich statutach

